

บทนี้ได้เสนอผลงานด้านการเขียนที่เกี่ยวกับการติดตามผลในด้านความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ เทคนิคการติดตามผล และการวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ในเรื่องนี้

ในฐานะที่การวิจัยเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการติดตามผลการทำงานของนิสิตและ/หรือนักศึกษาที่ได้รับปริญญาตรีทางการศึกษาไปแล้ว ได้ออกไปทำงานเป็นครู อาจารย์ตามเป้าหมายของสถาบันฝึกหัดครูเพียงใด หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างไร ตลอดทั้งมีข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ ต่อสถาบันที่ตนสำเร็จไปเพียงใด จึงสมควรที่จะนำเรื่องการติดตามผลมากล่าวให้ละเอียดเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาพิจารณาในเรื่องนี้ได้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น ดังนั้น ต่อไปนี้จะได้เสนอเกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการติดตามผล ตลอดจนการดำเนินการ และเทคนิคการติดตามผล.

ความหมาย

การติดตามผลเป็นการศึกษาว่า นักเรียนหรือนิสิต นักศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ได้ไปศึกษาต่อหรือไปทำงานที่ใด และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อว่าจะได้หาทางช่วยเหลือเขาเหล่านั้นต่อไป ดังที่ Erickson ได้ให้ความหมายของคำว่า "ติดตามผล" ว่า

Follow-up as a service intended to secure information about former pupils, and to provide continuing services for pupils after they leave school. (1)

นอกจากนั้น Stoops และ Wahlquist ได้ให้ความหมายของการติดตามผลไว้ลึกซึ้งกว่าของ Erickson อีกว่า

(1) Clifford E. Erickson, A Basic Text for Guidance Workers (Englewood Cliffs, Inc., N.J., 1947), p. 9.

The term follow-up applies to a recheck on the effectiveness of in-school guidance services, as well as a recheck on the school's instructional program after the student has terminated his school experience and becomes a technique for evaluating the appropriateness and adequacy of the instructional program while in process, as well as after completion. (2)

ยิ่งกว่านั้น Berdie, Layton, Swanson และ Hagenah ได้ให้ความหมายของ "การติดตามผล" เพียงสั้น ๆ ว่าเป็นการรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว⁽³⁾ และ Norris, Aeran, and Hatch ได้ให้ความหมายว่า

The follow up study of these school leavers is a means offered for evaluating the school's product. (4)

ดังนั้นจึงพอสรุปความหมายของคำว่า "การติดตามผล" ได้ว่า เป็นการศึกษาร່ือเรื่องราวเกี่ยวกับนักเรียนหรือนิสิตเก่ากว่าใดออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่ออะไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ตลอดจนห้มีข้อคิดเห็นต่อสถาบันเก่าของตนในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร อันเป็นการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น ๆ

ความสำคัญ

การติดตามผลนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา หลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน หรือสถาบันไปแล้ว เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากเพราะวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาก็คือการส่งเสริมให้มีความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ในการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในระดับสูงเท่าที่สติปัญญา ความสามารถของเขาจะอำนวย และความรับผิดชอบไม่ทอดทิ้งลงเมื่อการเรียนได้สิ้นสุดลง แต่จะคงรับผิดชอบในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นต่อไปด้วย เพราะการติดตาม

(2) Ibid., p. 190.

(3) Ralph F. Berdie, Wilbur L. Layton, Edward O. Swanson, and Theda Hagenah, Testing in Guidance and Counselin, (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1963), p. 150.

(4) Willa Norris, Franklin R. Zeran, and Raymond N. Hatch, The Information Service in Guidance (Chicago: Ran McNally & Company, 1960), p. 302.

ผล ใจได้ทุกระดับการศึกษา หรือตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย ทั้งในขณะที่ยังเรียนอยู่และจบจากโรงเรียนแล้ว

ครูอาจารย์ผู้ทำการสอนย่อมมีความสนใจที่จะทราบว่า นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่ออกจากโรงเรียนหรือสถาบันไปแล้วประสบความสำเร็จ ความล้มเหลวในการเรียนระดับสูงขึ้นไปหรือในการทำงานอย่างไร ในเรื่องการทำงานนั้น โรงเรียนหรือสถาบันจะได้ทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษา แล้วได้ทำงานตามที่ได้รับการฝึกอบรมไปหรือไม่ ต้องประสบความสำเร็จมากในการหางานหรือได้รับความสะดวกสบายมากน้อยเพียงไร

Dugald S. Arbuckle ได้กล่าวไว้ว่า การติดตามผลไม่เพียงแต่เป็นการประเมินโปรแกรมการเรียน การสอน และผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่จะให้ความช่วยเหลือผู้สำเร็จการศึกษา ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของงาน เพื่อให้การทำงานดีขึ้นและมีคงยิ่งขึ้น⁽⁵⁾ นอกจากนี้ Percival W. Hutson ยังได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมอีกว่า หลังจากนักเรียนออกจากโรงเรียนไปทำงานแล้ว หน้าที่ที่สำคัญอีกสองประการของการแนะแนวก็คงจำเป็นอยู่ ประการแรกก็คือ ติดตามผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในทางการวิจัย เพราะการออกติดตามผลนั้นจะเป็นการรวบรวมเรื่องราวจากนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาเก่า และจากนายจ้างหรือจากอาจารย์ที่ติดตามที่เขาลงานนั้นติดตามอยู่ อันนี้จะใช้ให้เป็นประโยชน์ในการประเมินผลโครงการแนะแนว ประการที่ 2 ก็คือการติดตามผลเพื่อให้บริการเพิ่มเติม (follow-up service) นั่นคือให้คำปรึกษาแก่ นักเรียนหรือนิสิตเก่า เพื่อช่วยเหลือเขาเหล่านั้นให้ประสบความสำเร็จในงานอาชีพและการศึกษาเล่าเรียน โดยมุ่งให้ได้ใช้สติปัญญา ความสามารถและประสบการณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้⁽⁶⁾

Lefever, Turrell, Weitzel (1950) และ Stoops และ Wahlanist (1958). ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดตามผลว่า ผลที่ได้จากการติดตามผลจะเป็นข้อมูลในการประกอบพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร การเรียน การสอน ได้เป็นอย่างดี และผลที่ได้รับย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและนักเรียน นิสิตหรือนักศึกษายุ่งกำลังศึกษาอยู่มาก กล่าวคือ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการฝึกอบรมและส่งเสริมเขาเหล่านั้นออกไปประกอบอาชีพในสถานที่ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยัง

(5) Dugald S. Arbuckle, Student Personnel Service in Higher Education (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1953), p. 115.

(6) Percival W. Hutson, The Guidance Function in Education (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1958), p. 191.

สามารถใช้พิจารณาในการจัดการศึกษาได้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา (Postgraduates) และการศึกษาผู้ใหญ่ได้คือตัว (7) และ (8)

ดังนั้น จึงขอสรุปความสำคัญของการติดตามผลที่มีขอบเขตออกไปนี้คือ

1. ผู้ที่สำเร็จการศึกษา การติดตามผลจะช่วยผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วให้ไต่ถามเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ นอกจากนั้น ยังจะได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ควรจะต้องจัดให้ มีขึ้นในโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนต่อไป
2. ผู้ให้คำปรึกษา การติดตามผลจะเป็นการตรวจสอบผลสำเร็จของโครงการแนะแนว และความสามารถของผู้ให้คำปรึกษา (counselor) ผลที่ได้รับจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขโครงการต่อไปในอนาคต
3. หน่วยบริการจัดหางาน การได้ทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้เข้าทำงานหรือไม่ หน่วยบริการจัดหางานจะได้ใช้ในการพิจารณาบรรจุผู้ที่ยังไม่ได้เข้าทำงาน ให้ได้งานที่เหมาะสม กับความสามารถของผู้นั้นมากที่สุด (the right man for the right job)
4. ผู้บริหารหรือผู้จัดทำหลักสูตร ผลที่ได้รับจากการติดตามผลจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียน การสอน ให้ดียิ่งขึ้น และยังจะได้ทราบเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ เช่น การปรับตัว สภาพทางอารมณ์ ร่างกาย ภาระสังคม เป็นต้น.

วัตถุประสงค์

การบริหารติดตามผลที่ดีจะเป็นการช่วยให้นักเรียน หรือนิสิตนักศึกษา ได้ปรับตัวอย่างดี ในขณะที่อยู่ในโรงเรียน ทั้งในด้านความเจริญงอกงาม พัฒนาการ และการปรับตัว ส่วนการติดตามผลหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว เป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะช่วยผู้บริหารและครูสร้างหลักสูตรได้ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษายุ่งก่าสั่งเรียนอยู่ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของการติดตามผลคือการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือ

(7) D. Wetty Lefever, Archie M. Turrell, and Henry I. Weitzel, Principles and Techniques of Guidance (New York: The Ronald Press Company, 1950), p. 546.

(8) Emery Stoops, and Gunnar L. Wahlguist, Principles and Practices in Guidance (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1958, p. 191.

สถาบันการศึกษาของทวีปเอเชีย คิงที่ Froehlich ได้ให้วัตถุประสงค์ของการติดตามผลไว้โดยสังเขปดังนี้

1. เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น
2. เพื่อเป็นการประเมินผลโครงการแนะแนวและการจัดการเรียนการสอน
3. เพื่อทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง
4. เพื่อทราบข้อดีและข้อบกพร่องของโครงการของโรงเรียนในสถานวิชาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. เพื่อใช้เป็นประจักษ์พยานในการจัดแนะแนวอาชีพ
6. เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบผลการอบรมสั่งสอนของตน⁽⁹⁾

แต่ Stoops และ Wahlquist ได้วางวัตถุประสงค์ของการติดตามผลแตกต่างจากของ Froehlich บาง กล่าวคือ บุคคลทั้งสองได้ให้วัตถุประสงค์ไว้ 8 ประการดังสรุปต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่นักเรียนเก่า ว่า โรงเรียนยังมีความสนใจในความก้าวหน้าและความสะดวกสบายของตน
2. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ผลของหลักสูตร
3. เพื่อได้เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการอาชีพ
4. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร
5. เพื่อใช้ในการฝึกฝนนักเรียนตามความต้องการของสังคม
6. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาป้องกันการออกจากโรงเรียนกลางคัน
7. เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวและพอใจในการเป็นสมาชิกของชุมชน และ
8. เพื่อจัดบริการแนะแนว และจัดการศึกษาไปแล้ว⁽¹⁰⁾

⁽⁹⁾ กรมการฝึกหัดครู, บริการแนะแนวโรงเรียน แปลจากหนังสือ Guidance Service in Schools ของ Clifford P. Froehlich (พระนคร: อักษรเจริญ, 2508), หน้า 304-307.

⁽¹⁰⁾ Stoops and Wahlquist, op. cit., p. 196.

การดำเนินงานติดตามผล

ในการดำเนินงานติดตามผล ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว จะต้องมีการวางแผนการติดต่อล่วงหน้า ผู้ที่ควรมีหน้าที่รับผิดชอบก็คือ ผู้ให้คำปรึกษา คณะกรรมการแนะแนว ครูที่สอนหรือกิจที่เกาะตลอดทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ทั่วไป บรรณารักษ์ และหน่วยบริการจัดหางาน สำหรับผู้ที่ควรได้รับการศึกษาคควรจะเป็นทั้งผู้ที่ไปศึกษาต่อและผู้ที่จะออกไปทำงาน

สำหรับวิธีดำเนินงานนั้น ยังไม่มีเกณฑ์แน่นอน ทั้งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ขอบเขต ผู้ให้ความช่วยเหลือ และงบประมาณ เป็นคน Berdie และคณะ ได้ให้หลักการในการวางแผนและดำเนินการติดตามผลไว้หลายประการ ซึ่งพอประมวลโดยย่อ ๆ ดังนี้

1. ประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างคณะผู้บริหารถึงความต้องการในการติดตามผล และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา
 2. ประชุมปรึกษาหารือกับผู้ให้คำปรึกษา (counselor) คณะครูและผู้บริหารถึงวัตถุประสงค์เฉพาะในการศึกษา และเรื่องราวที่จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน
 3. เลือกคณะกรรมการในการศึกษาติดตามผล เพื่อเตรียมการต่าง ๆ
 4. นำวัตถุประสงค์และข้อเสนอต่าง ๆ ไปพบหารือร่วมกันกับคณะครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อฟังข้อเสนอแนะและขอความช่วยเหลือ
 5. เตรียมวางแผนฟอร์ม (formats) ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากนักสถิติและนักวิจัย เพราะการเขียนแบบสอบถามนี้เป็นงานที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมหรือการจัดรูปแบบไม่เหมาะสม จะทำให้ข้อมูลที่ได้มาเชื่อถือไม่ได้ (unreliable) และไม่มี ความแม่นยำในการวัด (invalid) หรือถึงแม้ว่าแบบสอบถามจะสร้างเป็นอย่างไรก็ดีในเรื่องความเชื่อถือได้และความแม่นยำ แต่การจัด (organize) ไม่ดีแล้ว การใช้เวลาและงบประมาณที่ลงไปก็จะเปล่าประโยชน์ ดังนั้นควรต้องอาศัยผู้ชำนาญพิเศษในการวางแผนฟอร์ม เพื่อเหมาะในการรวบรวมข้อมูล
- อย่างไรก็ดี ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการส่ง การรวบรวมและการวิเคราะห์แบบสอบถาม เพราะสองเปลืองค่าใช้จ่ายมากก็ควรสมมุติว่าอย่างผู้ที่จะใช้ในการศึกษา ซึ่งควรได้รับคำปรึกษาจากนักสถิติเพื่อความเหมาะสม
6. ในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ควรวางแผนแบบแผน (design) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษา นายจ้าง และแหล่งอื่น ๆ ทั้งนี้เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม

และการจัดการสัมมนาตลอดทั้งการเตรียมจดหมาย

7. เลือกสุ่มตัวอย่างมาตามความเหมาะสม อาจจะเลือกตามปีที่สำเร็จ จากชั้นเรียน หรือ จากกลุ่มเฉพาะต่าง ๆ ได้

8. ต้องคัดสินใจล่วงหน้าว่าอย่างน้อยควรจะได้แบบสอบถามกลับมาเท่าไร เพราะการได้รับคืนกลับมาทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ยาก ถ้าได้รับกลับมาน้อยเกินไปก็จะไม่โกะข้อมูลที่สมบูรณ์ในการสรุปผล

9. ควรเป็นหลักประกันที่เชื่อถือได้ว่า การจัด การคำนวณ และขบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความแน่นอนที่สุด เพื่อผลสรุปที่ได้รับจะได้เชื่อถือได้

10. คอจากนั้นควรทบทวนผล (results) ที่ได้รับตลอดทั้งการสรุปผลกับคณะที่จัดทำทั้งหมด ก่อนที่จะเตรียมการรายงานขั้นสุดท้าย และ

11. นำผลที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป (11)

นอกจากนั้น Norris, Zeran และ Hatch ได้ให้หลักในการเลือกผู้ที่จะเป็นสุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. สถานที่ทางภูมิศาสตร์ที่จะใช้ว่าจะคลุมพื้นที่เพียงใดและที่สำเร็จจากสถาบันใดบ้าง
2. ผู้ที่จะใช้ในการศึกษา (subjects) จะเป็นประเภทใด เจม โดยเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษานาน หรือเฉพาะผู้ออกจากสถานศึกษากลางคัน เป็นต้น
3. ก่อนที่จะส่งแบบสอบถามไป ควรเว้นระยะห่างจากเวลาที่สำเร็จงานเท่าใด
4. ควรจะคลุมระดับชั้นในการศึกษาอะไรบ้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์เป็นหลัก
5. จำนวนนักเรียนหรือนิสิตเก่าเท่าที่จะใช้มีจำนวนเท่าใด จะใช้ทั้งหมดหรือจะสุ่มตัวอย่าง

มา (12)

นอกจากการใช้แบบสอบถามกับนักเรียนหรือนิสิตเก่าและนายจ้างแล้ว ยังมีเทคนิคอื่น ๆ ที่สามารถใช้ในการติดตามผลได้ เทคนิคเหล่านี้ได้แก่การสัมภาษณ์ (Interview) นายจ้าง และนักเรียนหรือนิสิตเก่า การศึกษาจากการรายงาน (report) ของสถานศึกษาในลำดับสูง ๆ ขึ้นไป แต่การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นวิธีที่ใ้ใจกันมาก เพราะสะดวกด้วยประการต่าง ๆ

(11) Ralph F. Berdie, Wilbur L. Layton, Edward O. Swanson, and Theda Hagenah, *op. cit.*, pp. 151-156.

(12) Willa Norris, Franklin R. Zeran, and Raymond N. Hatch., *op. cit.*, pp. 308-310.

หรับเรื่องนี้ Froenlich ได้ให้เกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถามไว้ 3 ข้อ คือ

1. แบบสอบถามนั้นต้องไม่กินเวลาผู้ตอบเกินไป
2. เรื่องราวต่าง ๆ ที่จะรวบรวมมานั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิเคราะห์ด้วยตนเองได้ และใจได้ผลดีกว่า

3. ควรคำนึงถึงการปรับตัวหลังจากการเป็นนักเรียนหรือนิสิตเก่าแล้วด้วย เพราะสถานศึกษาจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น. (13)

ส่วนเนื้อหา (content) ที่จะบรรจุลงในแบบสอบถามนั้น มีแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ระยะเวลาการศึกษา และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น งบประมาณและกำลังความสามารถของสถานศึกษา เป็นต้น ในเรื่องนี้ Berdie และคณะได้ยกตัวอย่างแบบติดตามผลของ University of Minnesota มาไว้ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 5 ภาค คือ

ภาคที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว (Personal data) ได้แก่ชื่อ ที่อยู่ สถานะการสมรส จำนวนบุตร และอาชีพของคู่สมรส (ถ้ามี)

ภาคที่ 2 สถานศึกษาที่ได้เข้าศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ประเภทของสถานศึกษา ชื่อของสถานศึกษา จำนวนปีที่เข้าศึกษา และประเภทวิชาที่เข้าศึกษา

ภาคที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการอาชีพ ได้แก่ประเภทของอาชีพ ระยะเวลาที่ทำงาน อัตราค่าจ้าง ความรับผิดชอบ รายได้ต่อชั่วโมงหรือต่อเดือน ประสบการณ์ในอาชีพต่าง ๆ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ความรู้สึกต่องาน

ภาคที่ 4 การเข้าศึกษาในสถาบันชั้นสูง ได้แก่เหตุผลในการเข้าศึกษา, ผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริม เกี่ยวกับการเข้าเป็นทหาร (สำหรับชาย)

ภาคที่ 5 เกี่ยวกับข้อมูลอื่น ๆ เช่น การเข้าเป็นสมาชิกสมาคมหรือกิจกรรมอื่น ๆ หนังสือพิมพ์ที่ขอย่าน จำนวนหนังสือที่อ่านในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา และการใช้เวลาว่าง เป็นต้น (14)

จากเรื่องการศึกษาตามผลสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาถึงกล่าวข้างต้น คงจะเป็นแนวหาให้ทราบรายละเอียดในโครงการวิจัยได้เป็นอย่างดี.

(13) Clifford P. Frochlich, Guidance Services in Schools (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1959), p. 309.

(14) Ralph F. Berdie, and Associates, op. cit., pp. 152-155.

ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจงานการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาตามอัธยาศัย นิสิตหรือนักศึกษาในประเทศไทย ปรากฏว่ามีน้อยมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจะชชชชผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัยที่สามารถค้นมาได้ ส่วนงานวิจัยเรื่องนี้ของต่างประเทศจะไม่กล่าวถึงเพราะไกลคอลสภาพการ เรียนการศอ น ในประเทศเรามาก

ในปี 2505 คณะนักศึกษาฝึกหัดครูมัธยมอาชีวศึกษา ได้ทำการสำรวจติดตามผลศิษย์เก่า ที่สำเร็จการศึกษาแขนงวิชาต่าง ๆ ในวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2496-2504 ผลปรากฏว่า

1. สถานที่ทำงานของศิษย์เก่าส่วนมากอยู่ในพระนครธนบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ส่วนน้อยจะอยู่ในจังหวัดห่างไกล
2. ศิษย์เก่าทุกคนได้งานทำแล้วเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังไม่ได้เข้าทำงาน และส่วนน้อยนี้จะเป็นผู้ที่สำเร็จในแขนงวิชาและเครื่องแต่งกาย
3. ผู้ที่จบวิชาอาหารและโภชนาการส่วนใหญ่จะมีหน้าที่รับผิดชอบหรือควบคุมงานเป็น ส่วนใหญ่ ส่วนน้อยจะเป็นครู
4. วิชาที่นำไปใช้ได้มากที่สุดได้แก่วิชาชีพเลือกที่เรียนไปแต่ละสาขา (15)

ในปี 251๐ ว่าที่ร้อยตรี อรรถนพ เขียรถาวร ได้ทำการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จหลักสูตรระยะสั้นจากโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี รุ่นที่ 16 และ 17 ประจำปีการศึกษา 2508 จำนวน 254 คน ผลปรากฏว่า

1. อายุของผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระหว่าง 16-17 ปีมากที่สุด คือ 56.85 % ของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ที่อยู่ปัจจุบันและสถานที่ทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดพระนครธนบุรี ประมาณ 64.39 % ของผู้ตอบแบบสอบถาม

๐๐13๐๐

(15) คณะนักศึกษาฝึกหัดครูอาชีวศึกษา, การติดตามผลศิษย์เก่าวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ พ.ศ. 2496-2504 รายงานการวิจัยเพื่อรับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษา คณะการศึกษาพิเศษ 2505.

เรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษาชาย โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร พิมพ์อักษรหกรู โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะค้นคว้าข้อเท็จจริงของนักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนฝึกหัดครูในระดัปล.กท. และ ป.กศ.สูง ในเรื่องพื้นเพเดิม ความต้องการเกี่ยวกับการสอน พัฒนาคิดต่อการเป็นครู การประกอบอาชีพอื่น และความต้องการทางสวัสดิการ ผลของการสำรวจสรุปได้ดังนี้:-

1. นักเรียนทั้งสองระดับมีความสนใจในวิชาต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน แต่ภาษาอังกฤษถนัดน้อยกว่า
2. นักเรียนประมาณ 3 ใน 4 ไม่มีความสามารถพิเศษ ส่วนอีก 1 ใน 4 ส่วนมากถนัดในค่านานาฏศิลป์ และดนตรี
3. นักเรียนส่วนมากไม่ค่อยรู้อยู่ละเอียบเกี่ยวกับงานที่ตนจะออกไปทำ
4. จุดหมายอันคับแค้นของนักเรียนเกือบทั้งหมด คือ การสอน แต่มีความนิยมโรงเรียนราษฎร์น้อยที่สุด
5. นักเรียนฝึกหัดครูเกินครึ่งต้องการสอนโรงเรียนสหศึกษา
6. นักเรียน ป.กศ.สูง ต้องการสอนชั้นมัธยมปลาย (ม.4-6) มากที่สุด และนักเรียน ป.กศ.ต้น ต้องการสอนชั้นมัธยมต้น (ม.1-3) มากที่สุด แต่ต้องการสอนในระดับประถมศึกษาปาน้อย
7. นักเรียนทั้งสองระดับต้องการสอนวิชาสามัญเป็นส่วนใหญ่
8. การฝึกสอนช่วยให้นักเรียนทั้งสองระดับอยากเป็นครูมากยิ่งขึ้น
9. นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนในสวนกลาง ไม่อยากกลับไปทำงานภูมิลำเนาคนประมาณครึ่งหนึ่งของที่มา นักเรียนที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือต้องการกลับมากกว่าภาคอื่น ๆ
10. นักเรียน ป.กศ.สูง ไม่พอใจในเงินเดือนที่ทางราชการกำหนดไว้ โดยอยากได้มากกว่า ส่วนนักเรียน ป.กศ.ต้น ส่วนใหญ่มีความพอใจ
11. นักเรียนส่วนมากต้องการศึกษาคือ และพวกที่ต้องการศึกษาคือไม่คอยเพิ่งเล็งความก้าวหน้าในอาชีพนัก
12. นักเรียนต้องการไต่ขั้นหัดครูมากที่สุด รองลงมาคือการรักษาพยาบาล. (17)

(17) สุทิน ฉิมโสม, "การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนฝึกหัดครูต่ออาชีพครู" (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512)

ในปี 2506 สมพงษ์ สุขเอี่ยม ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลการประกอบอาชีพ และศึกษาต่อของนักเรียนพาณิชยการรุ่น 2504 ซึ่งสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี รวมทั้งโรงเรียนวัดพระเชตุพนกั้งตรงจิตร จำนวน 300 คน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบว่า นักเรียนได้เข้าศึกษาต่อ และออกไปประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด มีผู้ว่างงานอยู่หรือไม่ อาชีพที่ทำเหมาะสมกับความสนใจ และความสามารถของตนหรือไม่ ได้นำความรู้และประสบการณ์จากโรงเรียนไปใช้ในการทำงานมากน้อยเพียงใด และมีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพหรือไม่ อย่างไร ซึ่งพอสรุปผลการวิจัยได้ว่า

1. นักเรียนชายเข้าศึกษาต่อร้อยละ 31.31 และนักเรียนหญิงร้อยละ 16.07 และทำงานพร้อมกับศึกษาต่อร้อยละ 2.07 สำหรับชาย และร้อยละ 3.58 สำหรับหญิง ผู้ที่ศึกษาต่อส่วนมากได้คะแนนระดับกลาง
2. นักเรียนที่ยังว่างงานร้อยละ 12.12 สำหรับชาย ซึ่งครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้ว่างเพราะหางานไม่ได้ และร้อยละ 35.71 สำหรับหญิง โดยหางาน ยังไม่ได้เกินครึ่งของจำนวนทั้งหมด ส่วนประมาณ 1 ใน 3 ยังรองาน
3. นักเรียนชายทำงานร้อยละ 44.44 และร้อยละ 34.82 สำหรับหญิง 1 ใน 3 ของจำนวนนี้ ทำงานเอกชน โดยหญิงรับราชการ และทำงานเอกชนมีจำนวนเท่า ๆ กัน ส่วนชายทำงานราชการเป็นลำดับสาม
4. นักเรียนทั้งชายและหญิงส่วนมากตัดสินใจเลือกงานเอง คือประมาณร้อยละ 54.90 สำหรับชาย และร้อยละ 65.12 สำหรับหญิง ส่วนที่บิดามารดาเลือกให้มีจำนวนน้อย
ในจำนวนนี้มีร้อยละ 52.7 สำหรับชาย และร้อยละ 67.44 สำหรับหญิง ที่คิดว่าทำงานได้เหมาะสมกับความสามารถของตน
5. นักเรียนได้นำความรู้และประสบการณ์จากโรงเรียนไปใช้มากที่สุดเกินครึ่งของจำนวนทั้งหมด
6. นักเรียนส่วนมากทำงานในจังหวัดพระนครและธนบุรี ที่ทำงานต่างจังหวัดมีน้อย
7. นักเรียนชายต้องการรับราชการเป็นอันดับหนึ่ง และเลือกอาชีพส่วนตัวหรือค้าขายเป็นอันดับสอง ส่วนหญิงเลือกรับราชการเป็นอันดับหนึ่งและเลือกเป็น

พนักงานองค์การของรัฐบาลเป็นอันดับสอง

8. นักเรียนชายร้อยละ 34.16 และนักเรียนหญิงร้อยละ 21.31 ที่ศึกษาอุปสรรคในการทำงาน คือมีความชำนาญไม่พอ นอกนั้นมีเรื่องไม่ถูกต้องเพื่อนร่วมงานมากสำหรับหญิง. (18)

วนิดา นิลาคม, ม.ล.ศุภ ชุมนาย และ สวัสดิ์ ประทุมราช ในนามของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานและภาวะความเป็นอยู่ของผู้สำเร็จปริญญาตรีวิชาการศึกษาศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาส่งเสริมปรับปรุงและแก้ไขการสอนการฆรมนินิสิต และนักศึกษา ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ตั้งแต่รุ่น 2497-2503 โดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้บังคับบัญชาของนิสิตเก่าที่ปฏิบัติงานอยู่ในประเมินค่าการทำงานของนิสิตเก่าดังกล่าวด้วย ซึ่งพอสรุปผลได้ดังนี้ :-

1. บัณฑิตเกือบทั้งหมด คือร้อยละ 96 เตรียมการสอนก่อน
2. บัณฑิตร้อยละ 52 ใ้สอนวิชาที่ถนัด ร้อยละ 15 ใ้สอนทั้งวิชาที่ถนัดและไม่ถนัด
3. บัณฑิตร้อยละ 95 ตรวจสอบงานเอง และร้อยละ 5 ใ้ให้นักเรียนตรวจ
4. บัณฑิตร้อยละ 93 มีเวลาหาความรู้เพิ่มเติม ไม่มีเวลาเพียงร้อยละ 7 และร้อยละ 81 ศึกษาด้วยตนเอง นอกนั้นไปอบรมศึกษาตามความต้องการของทางราชการ
5. บัณฑิตร้อยละ 29 เห็นว่าใ้รับเนื้อหาวิชาและวิธีสอนอย่างเพียงพอ ร้อยละ 24 เห็นว่าใ้รับน้อยทั้งสองอย่าง ร้อยละ 33 เห็นว่าใ้รับเนื้อหาพอ แต่วิธีสอนน้อยไป และร้อยละ 14 เห็นว่าใ้รับเนื้อหาไป แต่วิธีสอนพอรวมแล้วร้อยละ 57 เห็นว่าวิธีสอนน้อย และร้อยละ 38 เห็นว่าเนื้อหาไป
6. บัณฑิตร้อยละ 64 เห็นว่า วิทยาลัยสอนการศึกษาพอเพียงแก่การปฏิบัติงาน ส่วนอีกร้อยละ 36 เห็นว่าวิทยาลัยสอนใ้ไป ไม่พอแก่การปฏิบัติงาน
7. บัณฑิตร้อยละ 73 เห็นว่า ใ้รับการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมพอเพียงและร้อยละ 27 เห็นว่าใ้รับน้อยไป
8. บัณฑิตร้อยละ 89 เห็นว่าการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมเป็นหน้าที่โดยตรง และสำคัญยิ่ง ร้อยละ 6 เห็นว่าเป็นหน้าที่พอประมาณ และร้อยละ 5 เข้าใจ

(18) สมปอง สุขเอี่ยม, "การศึกษาค้นผลการประกอบอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียนหญิงการรุ่น 2504", (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต, คณะครุศาสตร์บัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506)

วาทกรรมเกี่ยวกับบาง

9. บัณฑิตร้อยละ 35 คิดตามคุณแลความประพฤตินักเรียนเสมอ ร้อยละ 58 คิดตามคุณบาง และร้อยละ 7 ไม่มีเวลาติดตามคุณเลย
10. บัณฑิตร้อยละ 76 เห็นว่า เห็นด้วยบ้าง ไม่เห็นด้วยบ้างกับระเบียบการปฏิบัติงานในที่ทำงาน ร้อยละ 20 เห็นด้วย และไม่เคียดขอร้องสงสัย และร้อยละ 4 ไม่เห็นด้วยกับระเบียบ
11. ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตร้อยละ 58 เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของบัณฑิต ร้อยละ 27 รับฟังเท่า ๆ กับไม่รับฟัง ร้อยละ 15 ไม่รับฟัง และไม่ให้ออกแสดงความคิดเห็น
12. บัณฑิตร้อยละ 60 รายงานว่า ไม่เคยมีเรื่องเข้าใจผิดกับผู้บังคับบัญชาและร้อยละ 27 รายงานว่า เมื่อมีเรื่องเข้าใจผิด ผู้บังคับบัญชาเรียกไปสอบถาม
13. บัณฑิตร้อยละ 97 รายงานว่า มีความพอใจในหน้าที่การงานและมีความมั่นคงในอาชีพ
14. ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า บัณฑิตมีลักษณะนิสัยและความประพฤติเป็นที่พอใจ อย่างไรก็ตาม ลักษณะนิสัยและความประพฤติบางประการที่ทางวิทยาลัยควรจะกวดขันอบรมสั่งสอนให้นักศึกษาค้นคว้าให้ตระหนักให้มากในคุณลักษณะที่ยังค่อย ซึ่งลำดับตามชอบกลงมากไปหาน้อย คือ ประนะตาตนเองมากไป การสอน สั่งคุณแลความประพฤตินักเรียน ความริเริ่ม ความเอาใจใส่ในหน้าที่ ฯลฯ
15. บัณฑิตมีความต้องการให้วิทยาลัยช่วยเหลือและปรับปรุงงานเรียงตามลำดับความต้องการ เช่น วิทยาลัยควรเน้นถึงความสำคัญของวิทยากร เท่ากับวิชาการศึกษา วิชาที่สอนควรปฏิบัติได้ ให้สาธิตการสอนให้มากขึ้น ให้อาจารย์ปรับปรุงความรู้ของอาจารย์และอาจารย์ควรวางมาตรฐานการตรวจงาน และการวัดผลผลิตที่รัดกุมและมีหลักเกณฑ์ให้มหาวิทยาลัยมากกว่าเดิม ให้มีการสอนวิจัย การอบรมที่ลบบรรณและจรรยา ควรจัดตั้งชุมนุมนิสิตเก่า และวารสารของชุมนุมฯ (19)

(19) วานิดา นิลอกม, คุย ทุมสาบ และลวีสดี ประทุมราช, การสำรวจภาวะผู้สำเร็จปริญญาวิชาการศึกษฯ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2497-2503 (ฉบับโรเนียว), หน้า 101-107.

สรุป

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาไปแล้ว นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะจะได้ทราบถึงผลของการจัดการ เรียนการสอนว่าเป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษาหรือไม่ เช่น สถานบันฝึกหัดครูมีเป้าหมายในการผลิตนักศึกษาออกไปเป็นครูในโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ ถ้าปรากฏว่าผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นไปปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวกับการ เป็นครูก็ย่อมเป็นการสูญเสียโอกาสทางการศึกษาอย่างหนึ่ง การติดตามผลอาจทำได้ทุกระดับการศึกษา ซึ่งควรจะวางแผนดำเนินการไว้อย่างถี่และรอบคอบ เพราะผลที่ได้รับมาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สำเร็จการศึกษาเอง ตลอดจนแนะแนวหรือการบริการให้คำปรึกษา ตลอดจนจัดหางาน และต่อผู้บริหารหรือผู้จัดทำหลักสูตร

การวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลในประเทศไทยยังไม่ค่อยทำอย่างสม่ำเสมอและกว้างขวางนัก เท่าที่ปรากฏมีผู้ทำการวิจัยสำรวจทัศนคติต่อการ เป็นครูของนักเรียนฝึกหัดครู การวิจัยติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมสวนกลาง รุ่น 2504 การติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนสารพัดช่างจังหวัดขอนแก่น รุ่นที่ 16, 17 ประจำปีการศึกษา 2508 การติดตามผลศิษย์เก่าวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ รุ่น 2496-2504 และการวิจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานและภาวะความเป็นอยู่ของผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีวิชาการศึกษากจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่รุ่น 2497-2503 การวิจัยติดตามผลหรือสำรวจการทำงานของบัณฑิตทางการศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรีในปีการศึกษา 2510 จึงนับได้ว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งในการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานบันฝึกหัดครูชั้นปริญญาตรี เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน.